

en Forandring af den Politikk, som hidtil er fulgt i disse Forhold. Jeg skal minde om Drettelsen af Danmarks vigtigste Bank, der har haft en saa stor Indflydelse paa Forholdene herhjemme i dette Aarhundrede, nemlig Nationalbanken. Den Gang Staten, det tør jeg nok sige, ved sin Ledelse af disse Forhold havde tilveiebragt en grændseløs Forvirring og Uendelighed, saa maatte man for at berolige ved kongelig Forordning love Drettelsen af en privat Bank med nationale Interessenter, under hvis Bestyrelse og Forvaltning denne Bank skulde staa. For dette Løfte var givet, var det ikke muligt at faae Orden i Forholdene; Publikum tvivlede en Tid, men da det blev til Alvor, da, og ikke før, fik man fast Orden og Sikkerhed i Kreditforholdene her i Landet, og denne har bevaret sig siden, samtidig med at en Række Kreditforeninger have reist sig, idet man stadig er gaaet den Vej at lade Staten ordne og regulere de Forhold, som naturlig vedrøre Staten, men iøvrigt lade denne Virksomhed blive en Privatdrift. Jeg er i det Hele vel tilfreds med dette, og de Resultater, der foreligge, berettiger til at sige, at det ikke af den Grund er nødvendigt at indføre Statsdrift paa disse Omraader. Man har ganske vist i den senere Tid ved en enkelt Lov gjort en delvis Forandring hert, nemlig ved Loven om Husmandskreditforeninger. Jeg finder mig ikke personlig bunden ved den, da jeg fra første Færd af modsatte mig den, men det er dog et Præcedens, det er nu en Gang blevet Lov, har faaet Lovgivningsmagtens Samtykke og kan maaske føre videre ad den Vej. Jeg vil dog her bemærke, at Motiveringen den Gang var, at det var en særlig Undtagelse, var en Nødvendighedslov. Man paastod den Gang — jeg betvivlede det da, og jeg betvivler det stadig — at der var en Nødvendighed for, at Staten satte sit Stempel paa denne private Forenings Obligationer. Paa den Maade brød man med Traditionen, men man paastod og paaviste den Gang, at det var forbundet med Banstæthed for de smaa Eiendomsbesiddere at organisere sig og skaffe sig Laan hos de bestaaende Institutioner, Sparekasser og Lignende. Umuligt tror jeg ikke, det vilde have været, naar der blot havde været alvorlig Villie til at gennemføre det. Man maatte naturligvis have kæmpet mod de Hindringer, der altid stille sig i Veien, naar Sligt skal etableres; men saa havde Befolkningen lært Noget og vilde have faaet sine Tanker henvendte paa sundere Opgaver end den megen Bestjæftigelse med Statens og Politikens Formaal. Med det løb man være, man var enig om, at Staten her skulde træde til og

satte sit Stempel paa Husmandskreditforeningsobligationerne. Smidlertid motiveredes det dog ved en Slags Nødvendighed og som en Undtagelse. Men noget Saadant kan man ikke sige om dette Lovforslag; nogen Nødvendighed foreligger der ikke. Den høitærede Finansminister har særlig motiveret Forslaget ved, at det vilde være heldigt og bidrage til at skaffe de bestaaende Kreditforeninger billigere Penge paa Verdensmarkedet, men det er jo noget Andet end Nødvendighed, Staten er af den Grund ikke nødt til at træde til. Skjøndt jeg ikke vil lægge Andet ind i Lovforslaget, end der ligger deri, saa forekommer det mig dog, at det Exempel, den høitærede Minister har nævnt, nemlig den svenske Hypothekforening, viser, at det er meget vanskeligt for en saadan Kreditforening at være en, om jeg saa maa sige uhilbet Mægler og retsferdig Mellemmand mellem Staten og Kreditforeningerne. Den ærede Minister udtalte endogsaa, at den svenske Hypothekbank havde udstedt Forbud til de enkelte private Foreninger mod at udstede Obligationer. Det er uundgaaeligt, at en saadan Bank bliver den ledende Tanke i hele Hypothekvæsenet, det vil naturligvis føre til, at det bliver den første, den overordnede Bank, den, der i Virkeligheden kommer til at give Tonen an, og støttet med Statens Midler og Interesse, vil den rimeligvis efterhaanden slugte de private Kreditforeninger, der virke under mindre gunstige Forhold. Det stiller sig for mig ikke som nogen Urimelighed, saaledes som Strømmingen overhovedet er, at man, hvis man ikke opnaar sin Hensigt og faar billige Penge i Udlandet — man vil maaske ikke en Gang give sig Tid til at virke, indtil Forholdene der ere gunstige — siger, at det er meget simplere, at Staten ligesom i Husmandskreditforeningerne giver sin Garanti. Man kan sige, at det har jo ingen Fare, at der er endnu meget bedre Pant end ved Husmandskreditforeningerne, og saa kommer man til, at ogsaa Kreditforholdene ligesom mange andre Opgaver, som Staten har bemægtiget sig, og i de fleste Tilfælde med fuld Ret, ville komme ind under Staten, og at Sættningen: Statsdrift er at foretrække for privat Drift, faar en Betydning paa dette Omraade, som man ikke tidligere havde tænkt sig. Alene et saadant Forslags Vedtagelse vil i Befolkningen bidrage til den Anstuelsses Befæstelse, at Statsdrift i det Hele er at foretrække for privat Drift. Man maa jo erindre, at det er ikke alene i disse Forhold, at man fra forskjellige Sider trænger paa og vil have Statshjælp. Naar man ser paa den Række af Forslag, der foreligger, nogle fra Regjeringen, men Hovedmassen fra Med-